# PAOLO MENGOZZI
# FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2010. november 11.[1]

## I – Bevezetés

1. A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem, amely lényegében az EK 81., EK 82. és EK 86. cikk értelmezésére irányul, az AG2R Prévoyance önkéntes biztosító pénztár (a továbbiakban: AG2R) és a Beaudout Père et Fils SARL, sütőipari kézműves vállalkozás (a továbbiakban: Beaudout) között, az AG2R által a franciaországi sütőipari kézműves vállalkozások számára nyújtott, kötelező kiegészítő egészségügyi költség-visszatérítési rendszerbe való belépés Beaudout részéről történő visszautasítása miatt indult jogvita keretében terjesztették elő[2].

2. Noha ez az ügy illeszkedik abba a viszonylag széles körű ítélkezési gyakorlatba, amely a Szerződés versenyjogi szabályainak a szociális védelmi rendszer igazgatásával megbízott szervezetekre történő alkalmazhatóságra vonatkozik, legfőbb jelentősége véleményem szerint azon pontosításokban rejlik, amellyel kiegészítheti az EK 81. és EK 82 cikk szerinti „vállalkozás” fogalmának értelmezését.

## II – Jogi háttér

### A – *A francia szabályozás*

3. Franciaországban a betegséggel vagy balesettel összefüggésben felmerült költségeket részben fedezi a társadalombiztosítás alapú rendszer. A költségek biztosítottat terhelő részének adott hányadát megtérítheti egy kiegészítő egészségbiztosítás. Franciaország

1 – Eredeti nyelv: francia.

2 – Meg kell jegyezni, hogy jelenleg a Bíróság előtt további három, a Szerződés versenyjogi szabályainak értelmezésére irányuló, a tribunal d'instance de Dax (Franciaország) által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelem van folyamatban, amelyek alapját hasonló, az AG2R és a francia sütőipari kézműves vállalkozások közötti ügyek képezik (a C-97/10–C-99/10. sz. AG2R Prévoyance egyesített ügyek). Másrészről, mivel az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Európai Unió működéséről szóló szerződés hatálybalépése előtt került benyújtásra, így az EK-Szerződés rendelkezéseire hivatkozik.

népességének közel 93%-a rendelkezik kiegészítő egészségbiztosítással[3].

4. A társadalombiztosítási törvény L. 911-1. cikke szerint a munkáltatók és a munkavállalók képviselői által aláírt kollektív szerződés vagy ágazati megállapodás előírhatja, hogy az adott szakmai ágazaton belüli valamennyi munkavállaló csatlakozzon az ilyen kiegészítő biztosításhoz.

5. Ugyanezen törvénykönyv L. 912-1. cikke szabályozza a kiegészítő egészségügyi rendszerbe való belépés kötelezettségét. Ez a cikk rámutat, hogy amennyiben az L. 911-1. cikkben említett ágazaton belüli vagy ágazatok közötti megállapodások a kockázatok megosztását írják elő, amelyeket vagy az egyes kockázatokkal szemben biztosítottak számára nyújtott biztosítékok megerősítéséről szóló 1989. december 31-i 89-1009. sz. törvény 1. cikkében szereplő egy vagy több szervezet, vagy a biztosítási törvénykönyv L. 370-1. cikkében szereplő egy vagy több intézmény biztosít, és amelyekbe így az e megállapodások hatálya alá tartozó vállalkozások kötelesek belépni, e megállapodások a kockázatmegosztás módjaira vonatkozó felülvizsgálat feltételeit és gyakoriságát rögzítő záradékkal rendelkeznek. A felülvizsgálat gyakorisága nem haladhatja meg az öt évet.

6. A társadalombiztosítási törvény L. 912–1. cikke pontosítja továbbá, hogy ha az első albekezdésben meghatározott megállapodásokat olyan vállalkozásra kell alkalmazni, amely e megállapodások hatálybalépése előtt a megállapodásokban nem szereplő szervezetbe lépett be, vagy ilyennel azonos kockázatokkal szemben ugyanolyan színvonalú biztosításra kötött szerződést, a munka törvénykönyve L. 132-23. cikke második albekezdésének rendelkezéseit kell alkalmazni.

7. A munka törvénykönyve L. 132-23. cikke második albekezdése pontosítja azokat az eseteket, amelyekben a vállalkozásokra az ágazati megállapodásokat, szakmai vagy szakmaközi megállapodásokat kell a hatályos megállapodások vagy szerződések megkötését követően a megfelelő eltérésekkel alkalmazni.

8. Az 1994. augusztus 8-i 94-678. sz. törvénnyel módosított 89-1009. sz. törvény 1. cikke – amelyre a társadalombiztosítási törvény L. 912-1., cikke hivatkozik – értelmében a biztosítási tevékenységeket kizárólag biztosító társaságok, a társadalombiztosítási

3 – Lásd a Munkaügyi, Szolidaritási és Államigazgatási Minisztérium – Kutatás, Tanulmányok, Értékelés és Statisztika Igazgatóságának (Direction de la recherche, des études, de l'évaluation et des statistiques – DREES) tanulmányát: *Les contrats les plus souscrits auprès des complémentaires santé en 2007*, tanulmányok és eredmények, 698. sz., 2009. augusztus, 2. o., hozzáférhető a http://www.travail-solidarite.gouv.fr/etudes-recherche-et-statistiques,898/publications,904/etudes-et-resultats,920/no-698-les-contrats-les-plus,10202.html weboldalon.

törvény vagy a mezőgazdasági törvény hatálya alá tartozó biztosítóintézetek, illetve a kölcsönös biztosítási alapok végezhetik.

B – *A nemzeti kollektív szerződés módosító záradéka*

10. 2006. április 24-én a sütőipari munkáltatók érdekvédelmi szervezete és az ágazat munkavállalóinak különböző szakszervezetei aláírták az 1978. március 19-i, a sütőipari és pék- és sütőipari kézműves vállalkozásokra kiterjesztett nemzeti kollektív szerződés (a továbbiakban: kollektív szerződés) módosító záradékát, amellyel a sütőipari kézműves ágazaton belül létrehoztak egy „kiegészítő egészségügyi költség-visszatérítési rendszert" (a továbbiakban: módosító záradék).

9. Az önkéntes biztosítási pénztárakat a társadalombiztosítási törvény IX. részének 3. címe szabályozza. E törvény L. 931-1. cikke szerint ezek a pénztárak nonprofit magánjogi jogi személyek, amelyeket a csatlakozó tagok (a szervezettel szerződést aláíró vállalkozások) és a részt vevő tagok (belépő munkavállalók és a csatlakozó tagok aktuális munkavállalói) egyenlő arányban igazgatnak. E pénztárak célja a balesetből vagy betegségből eredő személyi sérülések kockázatának viselése. A társadalombiztosítási törvény L. 931-4–L. 932-5. cikkei szabályozzák az önkéntes biztosítási pénztárak létrehozását, működési módjait, megszűnését, valamint azokat a műveleteket, amelyek végzésére jogosultak. E pénztáraknak különösen a prudenciális felügyeletet ellátó nemzeti hatóságokkal kell megállapodniuk[4] és törvényben, valamint rendeletben szabályozott, tartalékképzésről[5] és szavatoló tőkéről[6] szóló előírások vonatkoznak rájuk.

11. Ezt a módosító záradékot a kollektív szerződés hatálya alá tartozó valamennyi vállalkozásra alkalmazni kell, és minden olyan munkavállaló javát szolgálja, aki legalább egy hónapot dolgozott az adott vállalkozásnál. A módosító záradék célja preambuluma szerint többek között a kockázatok szakmán belüli megosztása, miáltal enyhíthetővé válnak egyrészről a szakma egyes, általában kisméretű vállalkozásait a kiegészítő szociális védelem megteremtése során érő nehézségek, másrészről pedig korra vagy egészségi állapotára tekintet nélkül biztosítja a kollektív garanciákhoz való hozzáférést.

12. A módosító záradék 4. cikke értelmében kiegészítő rendszer fedezi a biztosítási időszakban felmerült, az alap társadalombiztosítási rendszerben „betegség", „munkahelyi baleset/foglalkozási megbetegedés" vagy „anyasági ellátás" címén visszatérítés vagy

4 – A társadalombiztosítási törvény L. 931-5–L. 931-8-1. cikkei.

5 – Lásd többek között a társadalombiztosítási törvénynek az úgynevezett „nem életbiztosító" intézetek kötelezettségvállalásaira és biztosítástechnikai tartalékaira vonatkozó L. 931-10-12–L. 931-10-16. cikkeit.

6 – Lásd többek között a társadalombiztosítási törvénynek a „nem életbiztosító" intézetek szavatolótőkéjére vonatkozó R. 931-10-3–R. 931-10-5. cikkeit.

egyedi elszámolás tárgyát képező eljárásokat és költségeket, valamint az ez utóbbi rendszer által nem térített, de a módosító záradék mellékletét képező biztosítási táblázatban kifejezetten szereplő eljárásokat és költségeket[7].

13. A módosító záradék 5. cikke szerint az általános rendszeren belül a 2007-es és 2008-as években a járulék havi összege munkavállalóként 40 euró volt[8]. Ezt a járulékot, amelyet a rendszer alkalmazásának második éve után felül kell vizsgálni, fele részben a munkáltató viseli.

14. A módosító záradék 13. cikke az AG2R-t jelölte meg a kiegészítő rendszer biztosító szervezeteként, amelyre, mint önkéntes biztosító pénztárra, a társadalombiztosítási törvény vonatkozik, és amely az autorité de contrôle des assurances et des mutuelles (a biztosítók és kölcsönös biztosítási pénztárak felügyeleti hatósága) felügyelete alá tartozik. Ez a cikk azt is kimondja, hogy a módosító záradék hatálybalépésétől számított 5 éven belül az ágazatban működő nemzeti egyeztető hatóság ülésén felülvizsgálja a rendszer kölcsönösségét.

15. A módosító záradék 14. cikke, az úgynevezett „migrációs kikötés” a módosító záradék hatálybalépésének napjától kötelezővé teszi az egészségügyi költségek kiegészítő visszatérítésére vonatkozó rendszerhez való csatlakozást. E cikk úgy rendelkezik, hogy a csatlakozás azon vállalkozások tekintetében is kötelező erejű, amelyek a módosító záradékban meghatározottakkal azonos, vagy azoknál emeltebb szintű garanciákkal kötöttek másik biztosítóintézettel kiegészítő egészségbiztosításra vonatkozó szerződést.

16. A módosító záradék a 16. cikkének megfelelően 2007. január 1-jén lépett hatályba.

17. A munkaügyi, társadalmi kohézióért felelős és lakásügyi miniszter 2006. október 16-i rendeletében[9], a módosító záradékot aláíró szervezetek kiterjesztés iránti kérelmét követően a módosító záradék rendelkezéseinek kötelezővé tételével kiterjesztette a záradékban előírt jogkövetkezményeket és szankciókat a nemzeti területen letelepedett valamennyi pék- és sütőipari kézműves vállalkozásra.

7 – Ez a melléklet részletesen felsorolja a biztosítási szolgáltatásokat, amelyek között szerepelnek a kórházi és sebészeti gyógykezelések, orvosi eljárások, a fogorvosi kezelések, szemészeti költségek, gyógyfürdőkúrák, anyasági ellátás és a megelőzési eljárások.

8 – Ez az összeg az elzász-moseli rendszerben 32 euró volt. Az érdekelt felek által adott tájékoztatás szerint ez utóbbi összeg 2008. január 1-től 28 euróra csökkent (lásd a módosító záradék 2007. november 12-i 2. sz. módosító záradékának 2. cikkét, amelyet a francia kormány az írásbeli észrevételeihez csatolt).

9 – A módosító záradéknak a pék- és sütőipari (kézműves vállalkozások) nemzeti kollektív szerződésére történő kiterjesztéséről szóló rendelet (JORF, 2006. október 25., 15787. o.).

**III – A jogvita alapját képező tényállás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés**

18. A Beaudout 2006. október 10. óta rendelkezik kiegészítő egészségbiztosítással az ABELA biztosítótársaságnál.

19. Az AG2R, mivel a Beaudout nem volt hajlandó belépni a rendszerébe, a tribunal de grande instance de Périgueux elé idézte ezt a vállalkozást, annak érdekében, hogy a bíróság kötelezze ez utóbbit belépése rendezésére és a módosító záradék hatálybalépése, azaz 2007. január 1-je óta esedékes járulékai megfizetésére.

20. A Beaudout járulékosan vitatta a módosító záradék jogszerűségét.

21. A kérdést előterjesztő bíróság, miután elutasította a Beaudout néhány érvét, amelyek a módosító záradéknak a belső joggal való összeegyeztethetőségére vonatkoztak, összevetette az előtte folyamatban lévő eljárásban és a Bíróság Albany-ügyben 1999. szeptember 21-én hozott ítélete[10] alapjául szolgáló ügyben fennálló helyzetet.

22. A kérdést előterjesztő bíróság, miután megállapította, hogy a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítéletben tárgyalt nyugdíjalappal ellentétben, amelybe a belépés a mentesülés lehetőségének fenntartása mellett kötelező, a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkének és a módosító záradék 14. cikkének értelmezése alapján nincs mód mentesülésre, úgy ítélte meg, hogy a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítéletet nem lehet analógia útján alkalmazni az elé terjesztett tényekre. A kérdést előterjesztő bíróság azt is megjegyezte, hogy az „AG2R úgy tűnik, erőfölényben van a pék- és sütőipari áruk érintett ágazatában, és […] nyilvánvalóan nem képes az ilyen tevékenységgel kapcsolatos piaci igény[ek]nek megfelelni".

23. Ennélfogva a tribunal de grande instance de Périgueux (Franciaország) az eljárást felfüggesztette, és a következő kérdést terjesztette a Bíróság elé:

„[A]dott kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépést a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkében meghatározott módon előíró kikötés, és egy adott ágazat munkáltatóit és munkavállalóit képviselő szervezetek kérésére a hatóságok által kötelezővé tett módosító záradék, amely anélkül ír elő a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer kezelésére kijelölt egyetlen szervezetbe való belépést, hogy lehetőséget biztosítana az ágazat vállalkozásainak e belépés alóli mentesülésre, összhangban van[-e] az EK 81. és EK 82. cikkel, vagy a kijelölt szervezet számára visszaélésnek minősülő erőfölényt biztosít[-e?]."

10 – C-67/96. sz. ügyben hozott ítélet (EBHT 1999., I-5751. o.).

**IV – A Bíróság előtti eljárás**

24. A Bíróság alapokmányának 23. cikkével összhangban írásbeli észrevételt nyújtottak be az alapeljárás felei, a német és a francia kormány, valamint az Európai Bizottság.

25. A 2010. szeptember 30-án tartott tárgyaláson került sor ezen érdekelt felek, és a belga kormány meghallgatására, kivéve a német kormányt, amely a tárgyaláson nem képviseltette magát.

**V – Elemzés**

A – *Előzetes észrevételek*

26. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés szövege – amely a kérdés alapját képező előfeltevést tartalmazza – alapján megállapítható, hogy az alapeljárásban tárgyalt egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépést előíró, a *francia törvényekből és rendeletekből* következő kikötés nem enged *semmilyen* mentességet a belépés alól a franciaországi pék- és sütőipari kézműves ágazat vállalkozásai számára.

27. Ez az előfeltevés a belső jogra és az uniós jogra vonatkozóan az alábbi két észrevétel megtételére késztet.

28. A belső jogra vonatkozó észrevételeket illetően a kérdést előterjesztő bíróság számára kiindulópontot jelentő, a jelen indítvány 26. pontjában hivatkozott feltevésből kitűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság az AG2R által előadott érveléshez hasonlóan megállapította, hogy a korábbi megállapodásoknak a munka törvénykönyve L. 132-23. cikkének(2) bekezdése alapján az egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépést előíró, az alapeljárásban tárgyalthoz hasonló kikötéshez történő hozzáigazítását úgy kell értelmezni, hogy ez kötelezi a pék- és sütőipari kézműves ágazat vállalatait a korábbi biztosításaik felmondására, és ezáltal az AG2R-hez való csatlakozással a módosító záradékban szabályozott migrációs kikötés alkalmazására[11].

29. Másrészről, a kérdést előterjesztő bíróság, úgy tűnik, azt is elismerte, hogy az érintett ágazat vállalkozásait terhelő említett

11 – Úgy tűnik, hogy ez az értelmezés a francia Semmítőszék szociális tanácsának 2007. október 10-i ítéletén alapul, amelyre az AG2R a kérdést előterjesztő bíróság előtt hivatkozott, és amelyet ez az érdekelt fél a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeihez mellékelt.

kötelezettség a belső jogban nem csak akkor hatályos, amikor a korábbi megállapodások a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikke értelmében azonos színvonalon, azonos szintű kockázatokkal szembeni biztosítást nyújtanak, hanem akkor is, ha adott esetben az ajánlott biztosítás magasabb színvonalú lenne[12]. Természetesen a Bíróságnak nem feladata a kérdést előterjesztő bíróság által – akár hallgatólagosan – alkalmazott belső jogra vonatkozó értelmezés kétségbe vonása.

30. Az uniós jogra vonatkozóan észrevételeket illetően amíg a kérdést előterjesztő bíróság az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdését az EK 81. és EK 82. cikkre korlátozta, a francia törvényekre és rendeletekre történő, még a jelen kérdés szövegében is kifejezetten megjelenő hivatkozás véleményem szerint arra kell, hogy késztesse a Bíróságot, hogy bevonja az említett kérdés vizsgálatába és a válaszába az EK 10. és az EK 86. cikkét is.

31. Ugyanis nem férhet kétség ahhoz, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem csupán egy vállalkozás magatartását köteles megítélni az EK 81. és EK 82. cikk alapján, hanem, és elsősorban a tagállamok által elfogadott törvényi vagy rendeleti intézkedésnek – így a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkének és a módosító záradékot a pék- és sütőipari kézműves ágazat valamennyi vállalatára kiterjesztő miniszteri rendeletnek – az e cikkekkel való összeegyeztethetőségét is.

32. Márpedig, egyrészről az EK 10. cikk és az EK 81. cikk együttes olvasata arra kötelezi a tagállamokat, hogy ne hozzanak vagy ne tartsanak hatályban olyan – akár törvényi, akár rendeleti – intézkedéseket, amelyek alkalmasak arra, hogy a vállalkozásokra vonatkozó versenyszabályok hatékony érvényesülését gátolják[13]. Másrészről az EK 86. cikk (1) bekezdés többek között megtiltja, hogy a tagállamok a közvállalkozások esetében, amelyeknek különleges vagy kizárólagos jogokat biztosítottak, a Szerződéssel ellentétes intézkedéseket hozzanak, és tartsanak fenn, és így tiltja azt is, hogy ezek a vállalkozások az EK 82. cikk értelmében visszaéljenek erőfölényükkel.

33. Másfelől semmi akadálya annak, hogy a Bíróság, figyelembe véve többek között az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolását és a jogvita tárgyát, a nemzeti bíróság részére az uniós jognak az előtte folyamatban lévő ügy elbírálásához hasznos, valamennyi értelmezési szempontját megadja, függetlenül attól, hogy a nemzeti bíróság

12 – Az alapeljárásban a Beaudout azt állította, hogy a módosító záradék ellentétes a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkével, mivel az említett módosító záradék 14. cikkében szabályozott migrációs kikötés akkor léphet működésbe, ha a szóban forgó kölcsönös biztosítási pénztár rendszerének a hatóságok általi kiterjesztését megelőzően kötött biztosítási szerződés az ez utóbbi által nyújtottakhoz képest magasabb szintű garanciákat biztosít, amint állítólag az ABELA-val 2006. október 10-én megkötött biztosítás esetében is történt.

13 – Lásd többek között a C-2/91. sz. Meng-ügyben 1993. november 17-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-5751. o.) 14. pontját; a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 65. pontját; a C-115/97–C-117/97. sz. Brentjens' egyesített ügyekben 1999. szeptember 21-én hozott ítélet (EBHT 1999. I-6025. o.) 65. pontját; a C-219/97. sz. Drijvende Bokken ügyben 1999. szeptember 21-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-6121. o.) 55. pontját és a C-35/99. sz. Arduino-ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-1529. o.) 34. pontját.

kérdései megfogalmazásában utalt-e azokra vagy sem[14].

B – *Az EK 10. és EK 81. cikknek egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépést előíró kikötéssel összefüggésben való értelmezéséről*

34. A jelen esetben az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásából kiderül, hogy az eljáró bíróság számára problémát jelent annak megítélése, hogy egyrészről a társadalombiztosítási törvénynek a módosító záradék 14. cikkével összefüggésben értelmezett L. 912-1. cikkén alapuló kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépés kikötése ellentétes-e az EK 10. és az EK 80. cikkel, másrészről egy, az AG2R-hez hasonló szervezet, amelybe a meghatározott tevékenységi körbe tartozó és adott területen található vállalkozásoknak az e szervezet számára biztosított kizárólagos, bármilyen mentesülést kizáró jog alapján kötelező belépniük, visszaél-e erőfölényével.

35. Ennélfogva a kérdésnek az előzetes döntéshozatalra utaló határozat indokolásán alapuló újrafogalmazásával a továbbiakban ennek a kérdésnek a fentiekben bemutatott két alkotóelemét kell megvizsgálni.

36. A Bíróság elé írásbeli észrevételeket terjesztő érdekelt felekkel – a Beaudout kivételével – egyetértve úgy gondolom, hogy egy olyan megállapodás, mint amilyen az alapeljárásban szerepel, és az e megállapodást valamennyi francia sütőipari kézműves vállalkozásra kiterjesztő jogi aktus nem tartozik az EK 10. és az EK 81. cikk hatálya alá.

37. E tekintetben először emlékeztetnem kell arra, hogy a Bíróság a fent hivatkozott Albany, Brentjens' és Drijvende Bokken ügyekben hozott ítéleteiben úgy ítélte meg, hogy a Szerződés rendelkezéseinek – mint egésznek – hasznos és koherens értelmezéséből az következik, hogy a szociális partnerek között a szociálpolitikai célok érdekében kollektív tárgyalások keretében megkötött megállapodásokra – jellegükre és céljukra való tekintettel – nem vonatkozik a Szerződés 85. cikkének(1) bekezdése (jelenleg EK 81. cikk (1) bekezdése)[15].

38. Márpedig, a jelen esetben az alapügyben tárgyalt megállapodás jellegét illetően meg kell állapítani, hogy ez a megállapodás

14 – Lásd ebben az értelemben többek között a C-350/07. sz. Kattner Stahlbau ügyben 2009. március 5-én hozott ítélet (EBHT 2009., I-1513. o.) 25. és 26. pontját, valamint a C-115/08. sz. ČEZ ügyben 2009. október 27-én hozott ítélet (EBHT 2009., I-10265. o.) 81. pontját és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatot.

15 – A fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 59. és 60. pontja; a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 56. és 57. pontja és a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 46. és 47. pontja.

a munkáltatókat és a munkavállalókat képviselő szervezetek közötti kollektív tárgyalások eredményét képező kollektív szerződés formájában jött létre.

39. Az alapeljárásban tárgyalt megállapodás, éppúgy, mint a van der Woude[16] ügyben hozott ítélet tárgyát képező megállapodás, a sütőipari kézműves ágazatban egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszert hoz létre, amely hozzájárul a munkavállalók munkafeltételeinek javításához, nem csupán az orvosi költségek viseléséhez szükséges erőforrások biztosításával, hanem a kiadások csökkentésével is, amelyeket kollektív szerződés hiányában maguknak a munkavállalóknak kell viselniük. Ez utóbbi kérdéssel kapcsolatban emlékeztetek arra, hogy a módosító záradék értelmében a munkavállalók által teljesítendő járulékokat átalány formában, a nyújtott szolgáltatásoktól függetlenül állapítják meg, és a felét a munkáltatóknak kell megfizetniük.

40. Másodszor, úgy tűnik, az a tény, hogy az alapeljárás tárgyát képező megállapodás nem írja elő az általa létrehozott kiegészítő rendszerbe való belépés alóli mentesítés lehetőségét, nem zárja ki az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom alkalmazhatóságát, mivel az ilyen záradék hiánya nem befolyásolja az alapeljárás tárgyát képező megállapodás jellegét vagy célját.

41. Végül megjegyzem, hogy a fent hivatkozott Albany, Brentjens' és Drijvende Bokken ügyekben hozott ítéletekben, amelyek egy adott ágazat vállalkozásait egy kiegészítő nyugdíjbiztosítási rendszerbe történő belépésre a mentesítés lehetősége nélkül kötelező előírásról szólnak, a Bíróság az EK 81. cikk (1) bekezdésének értelmezése során nem tulajdonított különösebb jelentőséget az ilyen belépés alóli mentesség fennállásának.

42. A Bíróság a fent hivatkozott van der Woude ügyben hozott ítéletében a szociális partnerek által kötött megállapodás jellegének és céljának vizsgálatát sem tartotta szükségesnek módosítani, jóllehet egy olyan kollektív munkaügyi szerződésről volt szó, amely egy adott ágazat munkáltatóit egy speciális biztosító részére kiegészítő egészségbiztosítás címén járulék fizetésére kötelezte anélkül, hogy lehetőséget biztosított volna az ezen előírás vagy ez utóbbi által megjelölt biztosítóval történő szerződéskötés alóli mentesítésre.[17]

43. A Bíróság, amikor kizárólag a szóban forgó megállapodások jellegét és célját vizsgálta,

16 – A C-222/98. sz. ügyben 2000. szeptember 21-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-7111. o.) 25. pontja.

17 – Lásd a fent hivatkozott der Woude ügyben hozott ítélet 26. és 27. pontját és az ezen ítélet alapjául szolgáló ügyben Fennelly főtanácsnok által ismertetett indítvány 24–26. és 31. pontját.

egyértelműen Jacobs főtanácsnoknak a fent hivatkozott Albany, Brentjens' et Drijvende Bokken ügyekben hozott ítéletek alapjául szolgáló ügyekben ismertetett indítványból indult ki, amely – bár nem minden fenntartás nélkül – úgy ítélte meg, hogy kizárólag azok a kollektív szerződések mentesülhetnek az EK 81. cikk(1) bekezdésében foglalt tilalom alól, amelyek a kollektív megállapodások olyan alapvető kérdéseire vonatkoznak, mint a munkabér és a munkafeltételek, és nem érintik (közvetlenül) a harmadik feleket vagy a megállapodás szempontjából idegen piacokat.[18]. E tekintetben Jacobs főtanácsnok szerint az a körülmény, hogy az említett ítéletek alapjául szolgáló ügyekben a kollektív szerződés – különösen annak a belépés alóli mentességet biztosító záradéka miatt – nem járt a szociális partnerek által meghatározott nyugdíjalapoktól eltérő biztosítók tekintetében ténylegesen *kizáró hatással*, lehetővé tette, hogy az említett szerződés kikerüljön az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alól[19]. A belépésnek a holland miniszter közbeavatkozásának következményeként való kötelezővé válása már külön értékelést kíván.

44. Helyes tehát az a Bizottság által írásbeli észrevételeiben előadott vélekedés, hogy annak megállapítása érdekében, hogy egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszert bevezető, és kötelező belépést előíró kollektív szerződés az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem ad semmilyen támpontot e kötelező belépés módjaira vonatkozóan, noha ez magából a kollektív szerződésből következik.

45. Ebből következik, hogy a jelen eljárásban annak megítéléséhez, hogy a szóban forgó megállapodás az EK 81. cikk (1) bekezdésének hatálya alá tartozik-e, szükségtelen annak vizsgálata, hogy a kötelező belépés kizárólag a módosító záradék 14. cikkéből, vagy e záradék és a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkének együttes alkalmazásából következik-e.

46. Végül harmadszor, a fent hivatkozott Albany, Brentjens' és Drijvende Bokken ügyekben hozott ítéletekből az is kitűnik, hogy egy olyan határozat, mint a hatóságok 2006. október 16-i határozata, mellyel a szociális partnerek kérésére kiterjesztették és kötelezővé tették az alapeljárás tárgyát képező megállapodást az érintett ágazat valamennyi vállalkozására, nem minősül a Szerződés 81. cikkével ellentétes megállapodások előírását vagy előnyben részesítését, vagy az ilyen megállapodásoknak az EK 10. cikkel és az EK 81. cikkel ellentétes hatásai erősítését lehetővé tevő határozatnak, különösen, mivel, amint azt már megjegyeztem, az ilyen típusú, szociális partnerek között létrejött megállapodásokra nem vonatkozik ez az utóbbi

18 – Lásd a fent hivatkozott Albany, Brentjens' és Drijvende Bokken ügyekben hozott ítéletek alapjául szolgál ügyekben ismertetett indítványok 193. és 194. pontját.

19 – Lásd az indítvány 281. pontját.

cikkben szereplő tilalom[20]. A tagállamok tehát szabadon kötelezővé tehetik ezt a megállapodást azon személyek számára is, akiket nem kötnek ennek rendelkezései[21].

*C – Az EK 82. és az EK 86. cikknek a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott szervezet számára a belépés alóli mentesülést kizáró kizárólagos jogok biztosításával és az erőfölénnyel való esetleges visszaéléssel összefüggésben való értelmezéséről*

48. Az EK 81. cikk (1) bekezdésének alkalmazása alóli kivétel, amely a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján a fentiekben kifejtett elemzésből következik, nem terjed ki az EK 82. cikkére.

47. Ezért az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés első részére azt a választ javaslom, hogy egyrészről egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépést előíró kikötés, amely anélkül ír elő egyetlen biztosító szervezetbe való belépést, hogy lehetőséget biztosítana az érintett vállalkozásoknak e belépés alóli mentesülésre, nem tartozik az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá, másrészről az EK 10. és EK 82. cikkel nem ellentétes a hatóságok határozata, amely egy adott ágazat munkáltatóit és munkavállalóit képviselő szervezetek kérésére kötelezővé tesz egy kollektív tárgyalások keretében megkötött megállapodást, amely az érintett ágazat valamennyi vállalkozását egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való belépésre kötelezi.

49. Így, noha a fent hivatkozott Albany, Brentjens' és Drijvende Bokken és a Pavlov és társai[22] ügyekben hozott ítéletekben a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az EK 81. cikk(1) bekezdésében foglalt tilalom az ezen ügyek tárgyát képező megállapodásokra ezek jellege és célja miatt nem alkalmazható, ugyanakkor úgy tekintette, hogy az említett megállapodások által bevezetett kiegészítő nyugdíjrendszer igazgatásával megbízott alapok a Szerződés versenyszabályai értelmében olyan vállalkozások, amelyek az EK 82. cikke értelmében kizárólagos jogokkal rendelkeznek a közös piac egy jelentős részén, és amelyek az EK 86. cikk (2) bekezdésének

20 – Lásd e tekintetben a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 66. és 68. pontját; a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 66. és 68. pontját és a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 56. és58. pontját.

21 – A fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 66. pontja; a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 66. pontja és a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 56. pontja.

22 – A C-180/98–C-184/98. sz. egyesített ügyekben 2000. szeptember 12-én hozott ítélet (EBHT 2000., I-6451. o.).

értelmében vett általános gazdasági érdekű szolgáltatások működtetését[23] látják el.

50. Ennélfogva ahhoz, hogy a tribunal de grande instance de Périgueux előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésének második részére hasznos választ adhassunk, – az iratok tartalmának figyelembevételével – meg kell vizsgálni, hogy az alapeljárásban a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer működtetésével megbízott szervezet olyan vállalkozásnak minősül-e, amely – többek között az EK 82. cikk értelmében – visszaélésre alkalmat adó erőfölényes helyzetbe kerülhet anélkül, hogy az EK 86. cikk (2) bekezdésében foglalt feltételek teljesülnének.

1. Egy, az AG2R-hez hasonló, kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatási szervezetnek a Szerződés versenyszabályai szerinti vállalkozásként minősítéséről

51. Az AG2R vállalkozási minőségét illetően a kérdést előterjesztő bíróság, hivatkozva a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet megfelelő részeire, analógia útján elismerte, hogy ez a szervezet rendelkezik a vállalkozások valamennyi jellegzetességével.

52. A Bíróság elé észrevételt terjesztő érdekelt felek véleménye ugyanakkor megoszlott ebben a kérdésben. Míg az alapeljárás felei nem kételkedtek az AG2R vállalkozási minőségében, a német kormány úgy vélte, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem szolgáltatott elegendő információt ahhoz, hogy erre a kérdésre válaszolni lehessen. A francia kormány fenntartja, hogy a kérdést előterjesztő bíróság nem vizsgálta kellően az AG2R vállalkozási minőségét, és emellett azt állítja, hogy tekintettel az e szervezetre bízott kiegészítő egészségbiztosítás és a fent hivatkozott Albany-ítélet alapjául szolgáló ügy tárgyát képező nyugdíjalapok között fennálló különbségekre, ez utóbbi ítélet egyszerű olvasata nem teszi lehetővé az AG2R-nek a Szerződés versenyszabályai szerinti vállalkozásnak minősítését. Végül, a Bizottság, jóllehet árnyaltabban fogalmazva, lényegében úgy véli, hogy a módosító záradék által az AG2R-re bízott kiegészítő egészségbiztosítási rendszer vizsgálatán túl az alapeljárásban – amelyből a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kidolgozott szempontok alapján nehéznek tűnik következtetéseket levonni – figyelembe kell venni az általános jogi hátteret is, amelybe a franciaországi biztosítási ügyletek illeszkednek, és amely azt idézheti elő, hogy egy olyan szervezet, mint az AG2R, más biztosítótársaságokkal versenyezve nyújtja szolgáltatásait, és ezáltal megfelel az EK 82. cikk értelmében vett „vállalkozás” fogalmának.

53. Bár részemről, a későbbiekben kifejtett indokok alapján összességében osztom az e kérdés érdemére vonatkozóan a Bizottság

23 – Lásd a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 87., 92., 111. és 123. pontját; a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 87., 92., 111. és 123. pontját; a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 77., 82., 101. és 113. pontját és a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 119., 126. és 130. pontját.

által a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételekben és a tárgyaláson előadott elemzést, az érdekelt felek eltérő álláspontjai véleményem szerint általános eljárási problémát vetnek fel: a kérdést előterjesztő bíróság általi, a tényekre (és nem értékelésükre)[24] vonatkozó jogi minősítésnek a Bíróság előtti újbóli megkérdőjelezése lehetőségének kérdését.

54. E tekintetben emlékeztetek arra, hogy a kérdést előterjesztő bíróság – valószínűleg az alapeljárás felei által e kérdésben előadott érvelések egybehangzása miatt – nem vonta kétségbe az AG2R EK 82. cikk értelmében vett „vállalkozásnak" minősítését.

55. Márpedig ilyen körülmények között ki lehet jelenteni, hogy a kérdést előterjesztő bíróság már elbírálta ezt a kérdést – ami megmagyarázza, hogy miért szolgáltatott e minősítéssel kapcsoltban ilyen kevés ténybeli és jogi elemet –, és ezért a Bíróság erre vonatkozóan nem tett fel kérdést, mivel ezt a jelen eljárás szempontjából nem vitatott tényként kell kezelni[25].

56. Ezzel ellentétben, ahogyan a francia kormány és a Bizottság feltételezni látszik, úgy lehet tekinteni, hogy egy ilyen jogi minősítés nem foszthatja meg a Bíróságot azon feladatától, hogy megadja azokat az uniós jog értelmezésére vonatkozó elemeket, amelyek cáfolhatják vagy megerősíthetik ezt a jogi minősítést, annál is inkább, hogy – mint az alapeljárásban – ez a megállapítás (a Szerződés versenyszabályai értelmében vett vállalkozás fennállása) a kérdést előterjesztő bíróság által értelmezni kért uniós jog (EK 82. cikk és EK 86. cikk) alkalmazásának feltétele.

57. Úgy vélem, hogy ezt a második megoldást kell előnyben részesíteni. Ugyanúgy, ahogy a Bíróságot nem köti a nemzeti bíróságnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelemben az uniós jogra vonatkozó értelmezése[26], főszabályként arról sem kell lemondania, hogy értékelje a nemzeti bíróság által az uniós jog egyik fogalmára, jelen esetben a Szerződés versenyszabályai szerinti vállalkozás fogalmára vonatkozóan felállított jogi értékelés pontosságát.

24 – A Bíróság és a nemzeti bíróságok között az előzetes döntéshozatali eljárás keretében fennálló hatáskörmegosztásra vonatkozó ítélkezési gyakorlatnak megfelelően ugyanis az alapügy tényállási elemeinek értékelése kizárólag a kérdést előterjesztő bíróság feladata. Lásd többek között a C-282/00. sz. RAR-ügyben 2003. május 15-én hozott ítélet (EBHT 2003., I-4741. o.) 47. pontját; a C-140/09. sz. Fallimento Traghetti del Mediterraneo ügyben 2010. június 10-én hozott ítélet (EBHT 2010., I-5243. o.) 22. pontját és a C-316/07., C-358/07–C-360/07., C-409/07. és C-410/07. sz. Stoß és társai egyesített ügyekben 2010. szeptember 8-án hozott ítélet (EBHT 2010., I-8069. o.) 62. pontját.

25 – Lásd analógiaként az állami támogatásokkal kapcsolatban a fent hivatkozott Fallimento Traghetti del Mediterraneo ügyben hozott ítélet 26. pontját.

26 – Hasonlóan a C-515/07. sz. Vereniging Noordelijke Land- en Tuinbouw Organisatie ügyben 2009. február 12-én hozott ítélet (EBHT 2009., I-839. o.) 29–40. pontjában alkalmazott módszerhez, amelyben a Bíróság cáfolta azt az előfeltevést, amely alapján a kérdést előterjesztő bíróság feltette az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket. Ez az előfeltevés abból állt, hogy a nemzeti bíróság, tévesen értelmezve a másodlagos uniós jogot, megállapította, hogy ez a jog alkalmazható az alapeljárásban. Lásd még az ezen ügyben ismertetett indítványom 18. és 19., valamint 35–37. pontját.

58. Ezen eljárási megfontolások miatt emlékeztetni kell arra, hogy a versenyjog területén a Bíróság korábban úgy ítélte meg, hogy a vállalkozás fogalma minden gazdasági tevékenységet folytató jogalanyra kiterjed, függetlenül azok jogállásától és finanszírozásuk módjától[27]. E tekintetben a Bíróság gazdasági tevékenységnek minősít minden olyan tevékenységet, amely áruk vagy szolgáltatások adott piacon történő kínálásában áll.[28]

59. A társadalombiztosítás területén a Bíróság két alapvető szempontot állított fel annak vizsgálatára, hogy az érintett rendszerek igazgatásával megbízott szervezetek által végzett tevékenységek gazdasági jellegűek-e vagy sem. A Bíróság egyrészről azt vizsgálja, hogy a szóban forgó rendszer megvalósítja-e a szolidaritás elvét, másrészről, hogy ez a rendszer milyen mértékben áll az állam ellenőrzése alatt[29]. Abban az esetben, ha a rendszer megvalósítja a szolidaritás elvét, és az állam ellenőrzése alatt áll, a rendszer igazgatásával megbízott szervezetet úgy kell tekinteni, mint amelyik nem végez gazdasági tevékenységet, és így nem tartozik az EK 81.és az EK 82. cikk hatálya alá.

60. Ezért a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a kötelező egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási rendszereket kezelő bizonyos szervek, amelyek csupán a törvényt alkalmazzák, és semmilyen lehetőségük nincs a járulékok összegének, a vagyon hasznosításának és a szolgáltatások szintjének befolyásolására, a nemzeti szolidaritás elvén alapuló tevékenységet látnak el, és mentesek bárminemű haszonszerzési céltól[30].

61. Ugyanígy, a Bíróság azt is megállapította, hogy a biztosítottak által befizetett járulékok és a munkahelyi balesetek kockázatával szemben biztosító kötelező biztosítási rendszert kezelő szervek által teljesített ellátások közötti közvetlen kapcsolat hiánya, valamint a szolgáltatások és a járulékok mértékének az állam által történő rögzítése miatt ennek a szervezetnek kizárólag szociális, nem pedig gazdasági jellegű feladatot kell ellátnia[31].

62. Ezzel szemben az alaprendszerhez képest kiegészítő rendszerek igazgatásával megbízott szervezeteket – beleértve azokat, amelyek részben a kizárólagosan szociális feladatot ellátó rendszerek jellemzőivel rendelkeznek[32] – a

27 – Lásd többek között a C-41/90. sz. Höfner és Elser ügyben 1991. április 23-án hozott ítélet (EBHT 1991., I-1979. o.) 21. pontját; a C-159/91. és C-160/91. sz. Poucet és Pistre egyesített ügyekben 1993. február 17-én hozott ítélet (EBHT 1993., I-637. o.) 17. pontját; a C-244/94. sz. Fédération française des sociétés d'assurance és társai ügyben 1995. november 16-án hozott ítélet (EBHT 1995., I-4013. o.) 14. pontját; a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 77. pontját; a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 74. és 108. pontját; a C-309/99. sz. Wouters és társai ügyben 2002. február 19-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-1577. o.) 46. pontját; a C-264/01., C-306/01., C-354/01. és C-355/01. sz. AOK Bundesverband és társai egyesített ügyekben 2004. március 16-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-2493. o.) 46. pontját, valamint a fent hivatkozott Kattner Stahlbau ügyben hozott ítélet 34. pontját.

28 – Lásd többek között a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 75. pontját és a C-49/07. sz. MOTOE-ügyben 2008. július 1-jén hozott ítélet (EBHT 2008., I-4863. o.) 22. pontját.

29 – Lásd ebben az értelemben többek között a fent hivatkozott Poucet és Pistre ügyben hozott ítélet 8–15. pontját; a C-218/00. sz. Cisal-ügyben 2002. január 22-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-691. o.) 37–46. pontját; a fent hivatkozott AOK Bundesverband és társai ügyekben hozott ítélet 47–57. pontját és a fent hivatkozott Kattner Stahlbau ügyben hozott ítélet 43–68. pontját.

30 – Lásd a fent hivatkozott Poucet és Pistre ügyben hozott 15–18. pontját. Lásd még ebben az értelemben a fent hivatkozott AOK Bundesverband és társai ügyekben hozott ítélet 52–56. pontját.

31 – Lásd a fent hivatkozott Cisal-ügyben hozott ítélet 42., 43. és 45. pontját.

32 – Lásd a fent hivatkozott AOK Bundesverband és társai ügyben hozott ítélet 49. pontját.

Szerződés versenyszabályai értelmében vett vállalkozásoknak kell tekinteni.

63. Így, a fent hivatkozott Fédération française des sociétés d'assurance és társai ügyben hozott ítéletében a Bíróság úgy ítélte meg, hogy az a nonprofit szervezet, amely valamely, a kötelező alaprendszer kiegészítését szolgáló önkéntes nyugdíjbiztosítási rendszert igazgat, amely a tőkefedezeti elv alapján működik, és amelynek az ellátásai kizárólag a kedvezményezettek által befizetett járulékok összegétől függnek, az EK 81. és EK 82. cikk értelmében vett vállalkozás jellemzőivel rendelkezik. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy sem a szociális jellegű cél, sem a szolidaritási követelmények, mint például a járulékok kockázatoktól való függetlenítése a biztosítottak előzetes válogatása nélkül, sem a többi szabály – mint például az igazgató szervezetre a befektetések területén kivetett korlátozások – nem elég erősek ahhoz, hogy megfosszák a szervezet által gyakorolt tevékenységet gazdasági jellegétől[33].

64. Hasonlóképp, a fent hivatkozott Albany-ítéletben – amely, emlékeztetek rá, a kötelező csatlakozás rendszerén alapuló, a járulékok összegének és a szolgáltatások szintjének meghatározásakor a szolidaritás elvét alkalmazó, non-profit ágazati kiegészítő nyugdíjalapra vonatkozott – a Bíróság rámutatott, hogy az alap maga határozta meg a járulékok összegét, valamint a szolgáltatásokat, és a tőkésítés elve alapján működött, továbbá, a biztosítótársaságokhoz hasonlóan a biztosítási kamara felügyelete alatt áll. Emellett a Bíróság megjegyezte, hogy bizonyos körülmények között az ágazati nyugdíjalap köteles volt, vagy jogában állt mentesíteni egyes vállalkozásokat a belépési kötelezettség alól, ami azt jelenti, hogy egy ilyen alap a biztosítótársaságokkal versenyezve gazdasági tevékenységet végzett[34].

65. Milyen tanulság vonható le ebből az ítélkezési gyakorlatból a jelen ügy vonatkozásában?

66. Először is, úgy tűnik, a Bíróság egyértelmű választóvonalat húzott az egyrészről az úgynevezett kötelező „alaprendszerek", amelyek kezelését ellátó szervezeteket mostanáig gazdasági tevékenységet nem végző szervezeteknek tekintették, másrészről a választható, vagy a hatóságok által kötelezővé tett kiegészítő rendszerek között, amelyek igazgatásával megbízott különböző szervezeteket a Szerződés versenyszabályi szerint vállalkozásoknak minősítettek.

67. Másodszor, egy adott tevékenység gazdasági jellegének kizárása során kétségtelenül nincs jelentősége annak, hogy egy, a jelen alapeljárásban szereplőhöz hasonló kiegészítő

33 – Lásd a fent hivatkozott Fédération française des sociétés d'assurance és társai ügyben hozott ítélet 9., és 17–20. pontját.

34 – A fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 81–85. pontja. Lásd még a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 81–85. pontját; a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 71–75. pontját és a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 114. és 115. pontját.

egészségügyi rendszer nem törekszik haszonszerzésre, és egyenlő arányban vezetik a szociális partnerek és/vagy a rendszer szociális jellegű célt követ, amit többek között a módosító záradék preambuluma is alátámaszt.

68. Harmadszor, ezzel szemben, a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján a szóban forgó szervezetnek a járulékok összegének és a nyújtott ellátások értékének meghatározásában fennálló szabadsága meghatározó a szolidaritás elve érvényesítésének mértékére irányuló vizsgálat szempontjából, mivel a szervezet kijelölése és a rendszer alapelemeinek kezelése az állam felügyelete alatt áll[35].

69. Először, a szolidaritás elve a Bíróság szerint azt jelenti, hogy a biztosítottnak nyújtott ellátások nem szigorúan arányosak a biztosított által fizetett járulékokkal[36].

70. Az alapeljárásban az ügy irataiból kitűnik, hogy a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer által biztosított ellátások a módosító záradékhoz mellékelt felsorolásban szerepelnek, amely a kötelező alap társadalombiztosítási rendszerben biztosított ellátásokat kiegészítő szolgáltatásait sorolja fel. Emellett a módosító záradék 5. cikke átalányként és a tagokra nézve egységesen, egészségügyi állapotukra vagy életkorukra tekintet nélkül rögzíti a rendszer működésének első két évében fizetendő járulékok összegét, azaz munkavállalóként 40 eurót, amelynek felét a munkáltatónak kell megfizetnie[37]. Ugyanezen cikk szerint a rendszer bevezetésének második éve után a járulék összegét a módosító záradék aláíró felei felülvizsgálják a rendszer eredményei, az egészségügyi kiadások alakulása és a vonatkozó törvényi és rendeleti szabályozás alapján.

71. Amint azt a Bizottság írásbeli észrevételeiben helytállóan kifejti, nincs tehát közvetlen kapcsolat a nyújtott ellátások és a befizetett járulékok között.

72. Másrészről, az, hogy a munkáltatók felerészben hozzájárulnak a munkavállalók egészségbiztosításához, a módosító záradék preambulumában említett, a kockázatok szakmai szintű megosztására irányuló célkitűzésnek megfelelően az e felek, vagy magának az érintett ágazatnak a munkáltatói közötti szolidaritási elvet fejezi ki. Emellett, amint arra írásbeli észrevételeiben a francia kormány rámutatott, a nemzeti bíróság vizsgálatától függően a szolidaritás elvének konkretizálását alátámasztani látszik a módosító záradék több módosítása, amelyek szerint egyrészről az elhunyt munkavállaló jogutódjai számára

35 – Lásd e tekintetben a fent hivatkozott Cisal ügyben hozott ítélet 43. pontját és a fent hivatkozott Kattner Stahlbau ügyben hozott ítélet 65. pontját.

36 – Lásd többek között fent hivatkozott Cisal ügyben hozott ítélet 44. pontját és a fent hivatkozott Kattner Stahlbau ügyben hozott ítélet 65. pontját.

37 – Amint arra már rámutattam, ez az összeg 32 euró volt az Elzász-Mosel régióban 2007-ben, amely 2008-ra 28 euróra csökkent.

egy évig fennmarad az említett munkavállaló biztosítási szerződése és az ehhez kapcsolódó járulékot maga a rendszer viseli[38], másrészről a kötelező munkanélküli biztosításra jogosult várandós munkavállaló számára a biztosítási szerződés legfeljebb kilenc hónapig fennmarad, amelyet a kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe belépett vállalkozások és az aktív dolgozók által befizetett járulékok fedeznek[39]. Véleményem szerint ez a szolidaritás a jövedelmek újrafelosztását jelenti azon személyek javára, akik e rendszer nélkül, pénzügyi eszközeikre és/vagy egészségi állapotukra figyelemmel minden bizonnyal nem rendelkezhetnének biztosítással. Emellett, a nemzeti bíróság vizsgálatától függően, az AG2R nem rendelkezik mérlegelési mozgástérrel sem a járulékok összegének megállapítását vagy felülvizsgálatát illetően, mivel ez utóbbi a szociális partnerek kizárólagos hatáskörébe tartozik, amelyet a rendszer eredményei, és más általánosabb elemei alapján gyakorolnak, sem a nyújtott ellátások értékét illetően.

73. Úgy látom tehát, hogy a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott szervezet helyzete egyértelműen eltér a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet alapjául szolgáló nyugdíjalapok helyzetétől, amelyek, emlékezzünk rá, maguk határozzák meg a járulékok és ellátások mértékét.

74. Ráadásul, az ez utóbbi ítélet alapját képező eredeti helyzettől eltérően az AG2R-nek nem áll módjában mentesítést adni a belépés alól olyan vállalkozás számára, amely munkavállalóit már más, konkurens biztosítási intézetnél biztosította, amit a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet az ezen ügyben szereplő nyugdíjalapok tevékenységének gazdasági jellegét igazoló elemként értékelt.

75. Ennélfogva, a szolidaritás elvének megvalósításával összefüggésben, az alapügyben szereplő helyzet láthatólag jobban hasonlít a fent hivatkozott Poucet és Pistre, Cisal, AOK Bundesverband és társai, illetve Kattner Stahlbau ügyekben hozott ítéletekre, amelyeken a különböző kötelező társadalombiztosítási rendszerek igazgatásával megbízott szervezeteket a Bíróság tudomására hozott ténybeli és jogi elemek alapján nem tekintették a Szerződés versenyszabályai szerinti vállalkozásoknak.

76. Valójában a fenti négy ítélet alapjául szolgáló ügyek kiindulási helyzetével ellentétben az alapeljárásban szereplő kiegészítő egészségbiztosítási rendszer keretében elrendelt járulék összegét nem a tagok bevételei alapján határozzák meg. Ugyanakkor, amint a Bizottság írásbeli észrevételeiben megjegyezte,

38 – Lásd a módosító záradék 2007. november 12-i 2. sz. módosításának 1. cikkét.

39 – Lásd a módosító záradék 2009. július 21-i 5. sz. módosításának 2. cikkét. Hasonló jellemzőt hangsúlyoz a franciaországi kötelező betegség- és anyasági biztosítási rendszerre vonatkozóan a fent hivatkozott Poucet és Pistre ügyben hozott ítélet 10. pontja.

ez a jellemző nem bizonyítja a szolidaritás alacsonyabb fokát, hanem inkább az a tény magyarázza, hogy a megvalósított rendszer a tényleges költségek megtérítéséből, nem pedig helyettesítő jövedelem nyújtásából áll.

77. Másodszor, nem marad más hátra, mint hogy megállapítsuk, a fent hivatkozott Poucet és Pistre, Cisal, AOK Bundesverband és társai, és Kattner Stahlbau ügyekben hozott ítéletek alapját képező ügyekkel ellentétben az állam különösen nem vesz részt a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott szervezet kinevezésében, valamint, hogy – tekintettel a francia jogi háttérre – egy olyan szervezet, mint az AG2R, versenyben áll a biztosítótársaságokkal.

78. E tekintetben meg kell jegyezni, hogy egyrészről, ha, mint az alapeljárásban is, a szociális partnerek egy adott tevékenységi ágazatban a kockázatok megosztása mellett döntenek, attól még ezek a partnerek egyáltalán nem kötelesek egy ilyen rendszer igazgatásával olyan biztosítóintézetet megbízni, mint az AG2R[40]. A 94-678. sz. törvény által módosított 89-1009. sz. törvény 1. cikke szerint, amelyre hivatkozik a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikke, a biztosítási tevékenységeket a biztosítási törvény hatálya alá tartozó biztosítótársaságok és kölcsönös pénztárak is elláthatják. Ennélfogva, ha ezek a partnerek úgy döntenek, hogy a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatását egy biztosítóintézetre bízzák, ez több esetleges szolgáltató közötti szabad választás eredménye[41]. Távolról sem zárható ki tehát, hogy az ilyen vagy olyan szervezet kiválasztása ne csak olyan vezetésre vonatkozó megfontolásokon alapuljon, mint egy biztosítóintézeten belüli egyenlő arányban történő igazgatás, hanem azon pénzügyi és gazdasági megfontolásokon is, amelyek arra a következtetésre vezethetnek, hogy egy ilyen szervezet szolgáltatóként lép fel a kollektív szerződéssel egy adott tevékenységi kör munkavállalói számára kiegészítő egészségbiztosítást biztosítani kívánó szociális partnerek felé.[42]

79. Másrészről, a társadalombiztosítási törvény vonatkozó, a jelen indítvány 9. pontjában

40 – Annál is inkább, mivel ez utóbbit nem kötelezi a törvény kiegészítő egészségbiztosítási rendszer biztosítására.

41 – Megjegyzem, úgy tűnik, hogy a jelen esetben a szolgáltató kiválasztását nem előzte meg versenyeztetési eljárás. Adott esetben ezzel összefüggésben felmerülhet az átláthatóság elve és a hátrányos megkülönböztetés tilalma szociális partnerekre való alkalmazásának kérdése az alapeljárásban szereplő rendszerhez hasonló kiegészítő társadalombiztosítási rendszerek kezelőjének kiválasztása során. Azonban e kérdés nem tárgya a jelen előzetes döntéshozatali eljárásnak.

42 – Így, a Munkaügyi, Szolidaritási és Államigazgatási Minisztérium fent hivatkozott tanulmánya szerint 2007-ben a kötelező vagy választható kiegészítő egészségbiztosításról szóló kollektív szerződések 42%-át a kölcsönös pénztárak, 38%-át biztosítóintézetek, 20%-át pedig biztosító társaságok kezdeményezték. Bár ezek az adatok látszólag azt mutatják, hogy egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszer vezetése az egyedi szerződések (27%) kezeléséhez képest kevésbé vonzó a biztosító társaságok számára, mégis 2007-ben a piacon az ötödik helyet foglalták el.

hivatkozott rendelkezéseiből az is kiderül, hogy az olyan biztosítóintézeteknek, mint az AG2R, a prudenciális felügyeletet ellátó nemzeti hatóságokkal kell megállapodniuk, és a biztosítótársaságokhoz hasonlóan törvényben, illetve rendeletben szabályozott tartalékképzésről és a szavatoló tőkéről szóló előírások vonatkoznak rájuk, különösen akkor, ha az alapeljárásban szereplő rendszerhez hasonló kiegészítő rendszer igazgatásával bízzák meg őket.

80. Ennélfogva, még ha az alapeljárásban szereplőhöz hasonló kiegészítő egészségbiztosítási rendszer vitathatatlanul a szolidaritás elvét valósítja is meg, a fentiekben kifejtett megfontolások véleményem szerint abba az irányba mutatnak, hogy az ilyen rendszert igazgatásával megbízott, az AG2R-hez hasonló szervezetet a Szerződés versenyszabályai szerinti vállalkozásként kell minősíteni.

2. Egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott, az AG2R-hez hasonló szervezet erőfölényéről, és az ezzel való esetleges visszaélésről

81. Ezzel összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság kérdései lényegében arra vonatkoznak, hogy az AG2R visszaélt-e az erőfölényével azáltal, hogy olyan kiegészítő egészségbiztosítási rendszert igazgatott, amelybe a belépés a mentesülés lehetősége nélkül kötelező, és amelynek hatályát a hatóság valamennyi francia pék- és sütőipari kézműves vállalkozásra kiterjesztette.

82. E tekintetben, a fent hivatkozott Albany, Brentjens', Drijvende Bokken és Pavlov és társai ügyekben hozott ítéletekből következik, hogy az állam azon határozata, amely kötelezővé teszi a valamely ágazati nyugdíjalapba való belépést, szükségszerűen maga után vonja, hogy ez az alap megkapja a nyugdíjjogosultság létesítése érdekében befizetett járulékok beszedésére és kezelésére vonatkozó kizárólagos jogot, ami azt jelenti, hogy ez az alap – az EK-Szerződés 90. cikkének(1) bekezdése (jelenleg az EK 86. cikk (1) bekezdése) szerint – az állam által kizárólagos jogokkal felruházott vállalkozásnak minősül[43].

83. Ezen értékelést minden bizonnyal ki lehet terjeszteni az alapeljárás tárgyát képező helyzetre.

84. Az alapeljárásban szereplő kiegészítő egészségbiztosításba való kötelező belépés – amely a kérdést előterjesztő

43 – A fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 90. pontja, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 90. pontja, a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 80. pontja, a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 122. pontja.

bíróság szerint a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkének rendelkezéseiből és a módosító záradék előírásaiból ered –, és a hatóságok azon határozata, amely ezt a belépési kötelezettséget valamennyi franciaországi pék- és sütőipari kézműves vállalkozásra kiterjesztette, az ilyen rendszer igazgatásával megbízott szervezet számára kizárólagos jogot ad az említett ágazat munkavállalói által igénybevett egészségügyi ellátások költségeit fedező kiegészítő egészségbiztosítás létrehozására. Ez a szervezet tehát az EK 86. cikk (1) bekezdése értelmében vett kizárólagos jogokkal rendelkező vállalkozásnak tekinthető.

85. Emlékeztetek arra is, hogy a jelen indítvány 82. pontjában hivatkozott négy ítéletben a Bíróság az ilyen vállalkozás EK 82. cikk értelmében vett erőfölényével kapcsolatban megállapította, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében valamely vállalkozás, amely jogszabályon alapuló monopóliummal rendelkezik a közös piac egy jelentős részén, a Szerződés 86. cikke szerinti erőfölénnyel rendelkező vállalkozásnak tekinthető[44].

86. Bár a kérdést előterjesztő bíróság semmilyen tájékoztatást nem adott az érintett termékek piacának – egyébként vitatható – behatárolásáról[45], azért el kell ismerni, hogy e négy ítélet tárgyát képező nyugdíjalapok helyzetéhez hasonlóan az olyan biztosítóintézetet, mint az AG2R, amely egy tagállam szakmai ágazatában, és ezáltal a közös piac jelentős részén bizonyos biztosítási szolgáltatásokra törvényes monopóliummal rendelkezik, a Szerződés 82. cikke szerinti erőfölénnyel rendelkező vállalkozásnak kell tekinteni[46].

87. A Bíróság azonban több alkalommal kimondta, hogy az EK 86. cikk(1) bekezdése értelmében vett kizárólagos jogok juttatásának ténye önmagában még nem összeegyeztethetetlen az EK 82. cikkel. A tagállam csak akkor szegi meg az e két rendelkezésben kimondott tilalmakat, ha egyfelől már pusztán a kérdéses vállalkozásnak juttatott kizárólagos jogok gyakorlása is e vállalkozás erőfölényének visszaélésszerű kihasználásával jár, másfelől

44 – Lásd a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 91. pontját, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 91. pontját, a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 81. pontja és a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 126. pontját.

45 – Így a Bizottság szerint az AG2R esetleges erőfölényének megítéléséhez azt kell megvizsgálni, hogy a szóban forgó árupiacot a kézműves pék- és sütőipari ágazatban a kiegészítő egészségügyi költség-visszatérítési szerződésekre kell-e korlátozni (amint a Beaudout állítja), vagy épp ellenkezőleg, szélesebb értelemben, például a kiegészítő egészségbiztosítási rendszerek franciaországi piacaként, vagy akár a francia biztosítási piacként kell a piacot meghatározni.

46 – Lásd analógia útján a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 92. pontját, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 92. pontját, a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 82. pontját és a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 126. pontját. Emlékeztetek arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint egy tagállam területe a közös piac jelentős részét képezheti. Lásd ebben az értelemben a 322/81. sz. Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin kontra Bizottság ügyben 1983. november 9-én hozott ítélet (EBHT 1983., 3461. o.) 28. pontját; a fent hivatkozott Höfner és Elser ügyben hozott ítélet 28. pontját és a C-55/96. sz. Job Centre ügyben 1997. december 11-én hozott ítélet (EBHT 1997., I-7119. o.) 30. pontját.

pedig ha e jogok ilyen visszaélés elkövetésére indító helyzetet teremthetnek.[47]

88. Így egy tagállam magatartását, amely a termelés vagy az értékesítés visszaélésszerű korlátozásának elősegítésével olyan helyzetet idéz elő, ahol a szolgáltatásnyújtás korlátozott, az EK 82. cikk második mondatának b) pontját[48] és az EK 86. cikkének(1) bekezdését sértő magatartásnak kell tekinteni, ha a kizárólagos joggal rendelkező vállalkozás nyilvánvalóan nem képes kielégíteni a piacon jelentkező keresletet, és a magántársaságok által e piacon ténylegesen kifejtett tevékenységeket ellehetetleníti egy olyan jogszabály hatályban tartása, amely a kapcsolódó szerződések semmisségének terhe mellett megtiltja ezeket a tevékenységeket[49].

89. E tekintetben meg kell jegyeznem, úgy tűnik, hogy a kérdést előterjesztő bíróság abból, hogy az AG2R nyilvánvalóan nem képes kielégíteni a piacon jelentkező keresletet, közvetlenül azt a következtetést vonta le, hogy ez a vállalkozás egyáltalán nem adhat a kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való belépés alól a társadalombiztosítás L. 912-1. cikkében meghatározott mentesítést[50].

90. A Bíróságnak feltett kérdésre figyelemmel, amely egészen pontosan egy erőfölénnyel való visszaélés esetleges fennállására vonatkozik, kétségesnek tűnik, hogy ez a ténybeli értékelés véglegesnek tekinthető-e, annál is inkább, mivel semmilyen más megállapítás nem támasztja alá.

91. Kétségkívül valószínű, hogy egyes francia pék- és sütőipari kézműves vállalkozások, mint a Beaudout, továbbra is más biztosítóknál kívánják biztosítani a munkavállalóikat, sőt, a módosító záradékban megjelölt kiegészítő egészségbiztosítástól eltérő biztosítást is kívánhatnak nyújtani számukra.

47 – Lásd többek között a fent hivatkozott Höfner és Elser ügyben hozott ítélet 29. pontját; a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 93. pontját, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 93. pontját, a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 83. pontját és a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 126. pontját, valamint a fent hivatkozott MOTOE ügyben hozott ítélet 49. pontját.

48 – A termelést, az értékesítést vagy technológiai fejlesztést a fogyasztók kárára korlátozó visszaélések esete.

49 – Lásd a fent hivatkozott Höfner és Elser ügyben hozott ítélet 31. pontját. Lásd még a fent hivatkozott Job Centre ügyben hozott ítélet 35. pontját; a C-258/98. sz. Carra és társai ügyben 2000. június 8-án hozott ítélet (EBHT 2000., I-4217. o.) 13. pontját és a fent hivatkozott Pavlov és társai ügyben hozott ítélet 127. pontját.

50 – Lásd a döntéshozatalra utaló végzés 19. és 20. pontját: „[…] a társadalombiztosítási törvény L 912-1. cikkének rendelkezései nem teszik lehetővé a belépés alóli ilyen mentességet. E körülmények között […] az AG2R úgy tűnik erőfölényben van az […] érintett ágazatban, és ezen összefüggésben nyilvánvalóan nem képes [a] piaci igényeknek megfelelni".

92. Ugyanakkor ezek a vállalatok az ilyen kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatását kizárólag az AG2R-re bízhatják[51], még egyénileg sem fordulhatnak más szervezethez, és az ebből fakadó versenykorlátozás közvetlen eredménye az e rendszer igazgatásával megbízott biztosítóintézet számára adott kizárólagos jogoknak[52].

93. Végezetül, az a tilalom, amelynek értelmében a rendszer igazgatásával megbízott szervezet nem adhat mentesítést a belépés alól, koherensnek tűnik mind a kizárólagos jog biztosításával, mind a magas szintű szolidaritás megvalósításával.

94. Másfelől megjegyzem, hogy a fent hivatkozott Albany, Brentjens' és Drijvende Bokken ügyekben hozott ítéleteiben a Bíróság megvizsgálta az alapügyekben tárgyalt nyugdíjalapba való belépés alóli mentesítésre vonatkozó szabályokat annak ellenőrzése céljából, hogy az ezzel összefüggésben a nyugdíjalapnak biztosított mozgástér egyes esetekben nem ösztönzi-e utóbbit az erőfölényével való visszaélésre[53].

95. Hozzáteszem, az a körülmény, hogy a fenti három ítélet alapjául szolgáló ügyekben a Holland Királyság egyes esetekben kötelezte a nyugdíjalapot, hogy mentesítést adjon a szakmai ágazatokban működő azon vállalkozásoknak, amelyek legalább olyan biztosítással rendelkeztek, mint amilyet a munkavállalóik akkor szerezhettek volna, ha az említett nyugdíjalaphoz csatlakoznak, csak akkor járna következményekkel, ha ezt a kötelezettséget más tagállamban is elő kéne írni. Tekintettel a tagállamokat a társadalombiztosítási rendszerük kialakításában megillető mérlegelési jogkörre[54], véleményem szerint e tagállamok feladata, hogy figyelembe véve nemzeti egészségbiztosítási rendszerük sajátosságait, meghatározzák azokat a feltételeket, amelyekkel az általuk egy adott ágazatban nyújtandó biztosítás színvonalát biztosítani tudják egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépés előírásával, az említett ágazatban megőrizni kívánt szolidaritási szint figyelembevételével.

96. Egészen bizonyos, hogy, amint a jelen indítvány 29. pontjában rámutattam, a kérdést előterjesztő bíróság, úgy tűnik, elismerte, hogy a migrációs kikötés, azaz a belépés alóli mentesítés tilalma ugyanígy vonatkozik a vállalkozások belső jogára, amely vállalkozások a módosító záradék hatóságok általi kiterjesztése előtt szerződésben kötöttek biztosítást más biztosítókkal, a kiegészítő egészségbiztosítási

51 – Emlékeztetek arra, hogy a módosító záradék értelmében, és a társadalombiztosítási törvény L. 912-1. cikkének megfelelően az alapügyben szereplő kiegészítő egészségbiztosítási rendszert igazgatását csak öt éves kezdő időszakra kapta meg az AG2R.

52 – Lásd analógia útján a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 97. pontját, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 97. pontját és a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 87. pontját.

53 – Lásd a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 112–121. pontját, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 112–121. pontját és a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 102–111. pontját.

54 – Lásd többek között a fent hivatkozott Poucet és Pistre ügyben hozott ítélet 6. pontját; a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 122. pontját, a fent hivatkozott Brentjens' ügyben hozott ítélet 122. pontját és a fent hivatkozott Drijvende Bokken ügyben hozott ítélet 112. pontját.

rendszerben előírt garanciáknál magasabb szintű jótállásokkal.

97. E tekintetben nem tűnik teljes mértékben döntőnek a francia kormány által írásbeli észrevételeiben kifejtett azon érv, mely szerint az AG2R által kezelt rendszerbe való kötelező belépés nem akadálya annak, hogy a vállalkozások további kiegészítő biztosítást kössenek, amennyiben a munkavállalóikat jobb feltételekkel kívánják biztosítani. Egy ilyen további egészségbiztosítás megkötése ugyanis természetesen költségesebb az érintett ágazat vállalkozásai számára, mint a más rendszerbe való belépés – a munkavállalóik számára az AG2R által kezelt rendszer által nyújtott garanciáknál jobb feltételekkel korábban biztosítást kötő vállalkozások esetleges mentesülése által lehetővé tett – választása.

98. Azonban nincs az iratanyagnak olyan eleme, amely alátámasztaná a Beaudout által a tárgyaláson, a Bíróság előtt megismételt állítást, mely szerint a 2006. október 10-én aláírt biztosítás által kínált garanciák magasabb szintűek lennének, mint az AG2R által kezelt rendszerben nyújtottak.

99. Végeredményben az egyrészről a biztosítótársaságok által kínált, másrészről az AG2R által kezelt rendszerben nyújtott garanciák összevetése, amely nem a Bíróság, hanem a kérdést előterjesztő bíróság feladata, igen nehéz lesz, mivel valamennyi vállalt garanciát figyelembe kell venni, nem csak bizonyos elszigetelt szolgáltatásokat.

100. Mindenesetre a visszaélés lehetőségének kizárására a német és a francia kormány, valamint a Bizottság az EK 86. cikk (2) bekezdésére hivatkozik. Ezek az érdekelt felek különösen azt állapítják meg, hogy az Albany-ügyben hozott ítélet 102–111. pontjában kifejtett indoklás teljes egészében alkalmazható az AG2R-nek az alapügyben fennálló helyzetére.

101. Egyetértek ezzel az elemzéssel.

102. Először is, olyan általános gazdasági érdekű feladatról van szó, amelyet az AG2R-hez hasonló szervezetre ruháztak, ezért emlékeztetnem kell arra, hogy azáltal, hogy bizonyos feltételek mellett eltérést enged a Szerződés általános szabályaitól, az EK 86. cikk(2) bekezdése arra irányul, hogy összeegyeztesse a tagállamok azon érdekeit, hogy egyes vállalkozásokat gazdaság- vagy szociálpolitikai eszközként vegyenek igénybe, valamint a Közösségnek a versenyszabályok tiszteletben

tartására és a közös piac egységének megóvására vonatkozó érdekeit.[55]

103. Ennélfogva a tagállamok jogosultak arra, hogy azon általános gazdasági érdekű szolgáltatásaik meghatározásakor, amelyekkel egyes vállalkozásokat megbíznak, figyelembe vegyék a nemzeti politikájukra jellemző sajátos célokat, és hogy ezeket az említett vállalkozások számára előírt kötelezettségek és megszorítások útján próbálják meg megvalósítani[56].

104. Márpedig a Bíróság által a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítéletben tárgyalt kiegészítő nyugdíjbiztosítási rendszerrel kapcsolatosan alkalmazott megoldáshoz hasonlóan, úgy vélem, itt is elég bizonyíték áll rendelkezésre annak megállapításához, hogy az AG2R által irányított kiegészítő egészségbiztosítási rendszernek lényeges szociális funkciója van, amely révén az EK 86. cikk (2) bekezdése szerinti általános gazdasági értékű szolgáltatások közé kerülhet.

105. Egyrészről az említett rendszer ugyanis a szolidaritás magas szintjét teremtette meg, amelynek jellemzőit a jelen indítvány 70–72. pontjában ismertettem, és amely így lehetővé teszi az egészségügyi költségek fedezetét egy olyan sajátos szakmai csoport számára, amelyben az alacsony jövedelmek az egészségügyi ellátásokhoz való hozzáférés akadályai lehetnek, különösen, amint azt a Bizottság kifejtette, a folyamatosan növekvő, a kötelező alaprendszer által visszatéríthető díjakat meghaladó kezelési díjak miatt. Másrészről, a törvény által előírt sajátos kötelezettségek az olyan biztosítóintézeteket terhelik, mint az AG2R. Így, amint arra a francia kormány rámutatott, és a nemzeti bíróság vizsgálatától függően, a társadalombiztosítási törvény L. 932-9. cikk ötödik bekezdése alapján egy ilyen intézmény sem a garanciákat nem függesztheti fel, sem a belépést nem tagadhatja meg egy vállalkozással szemben a járulékfizetés elmulasztása miatt. Ráadásul ugyanezen törvény L. 932-10. cikke alapján a garanciák az érintett ágazat valamely vállalkozásával szemben folytatott fizetőképesség helyreállítására irányuló eljárás, csődeljárás vagy felszámolási eljárás alatt is fennmaradnak.

106. Másodsorban, ezáltal az ítélkezési gyakorlat alapján az EK 86. cikk(2) bekezdés alkalmazási feltételeinek megvalósulásához nincs szükség arra, hogy az általános gazdasági érdekű szolgáltatás működtetésével megbízott vállalkozás pénzügyi egyensúlya vagy gazdasági életképessége veszélyeztetve legyen. Elégséges, ha a kérdéses jogok hiányában a vállalkozás nem képes azoknak – a rá háruló kötelezettségekkel és megszorításokkal meghatározott – sajátos feladatoknak a megvalósítására, amelyekkel megbízták, vagy e jogok fenntartása elengedhetetlen ahhoz, hogy a jogosult számára lehetővé tegye a rábízott általános gazdasági érdekű feladatok

55 – Lásd ebben az értelemben a C-202/88. sz. Franciaország kontra Bizottság ügyben 1991. március 19-én hozott ítélet (EBHT 1991., I-1223. o.) 12. pontját; a C-159/94. sz. Bizottság kontra Franciaország ügyben 1997. október 23-án hozott ítélet (EBHT 1997., I-5815. o.) 55. pontját és a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 103. pontját.

56 – Lásd e tekintetben a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyen hozott ítélet 56. pontját és a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 104. pontját.

gazdaságilag elfogadható körülmények között történő megvalósítását[57].

107. Ezért nem fogadható el a Beaudout által előadott érv, mely szerint a belépés alóli mentesítésre feljogosító mechanizmus nem veszélyeztetné a módosító záradék által bevezetett, és a hatóságok által kiterjesztett kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott szervezet pénzügyi egyensúlyát.

108. Épp ellenkezőleg, az a meggyőző érv, mely szerint a kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott szervezet kizárólagos jogainak megvonásával, nevezetesen a belépés alóli mentesítés engedélyezésével más biztosító javára, amint azt a Beaudout óhajtja, ez a szervezet egyre nagyobb arányban lenne kénytelen magára vállalni a „rossz kockázatokat", ami a befizetendő járulékok összegének emelkedését idézné elő az említett rendszer egészében[58], miáltal e szervezet nem tudná gazdaságilag elfogadható körülmények között ellátni a rábízott feladatokat.

109. A módosító záradék által bevezetett és a hatóságok által kiterjesztett kiegészítő rendszer magas szolidaritási foka miatt a migrációs kikötés – vagy más kifejezéssel a belépés alóli mentesítés lehetőségének hiánya – garantálja, hogy a szolidaritás elve ne sérüljön, mivel az egészségügyi ellátások fedezetét biztosítja ezen ágazat valamennyi munkavállalója számára, amely ágazatot olyan kis- és középvállalkozások jellemeznek, amelyek nem szükségszerűen képesek a munkavállalóik által egyénileg megköthető biztosításokkal összehasonlítható védelmet nyújtani[59].

110. Emellett, amint arra a francia kormány írásbeli észrevételeiben rámutatott, egy ilyen migrációs kikötés hiánya megfoszthatja az efféle rendszert igazgatni képes szervezeteket a kiegészítő egészségügyi ellátás nyújtásának lehetőségétől, amennyiben kénytelenek lennének fedezni a „rossz kockázatok" nagy részét, míg a „jó kockázatokat" harmadik vállalkozások biztosításába tartoznának. Így sérülne a szociális partnerek célkitűzéseinek egy ilyen, a szakmai szintű kockázatmegosztáson alapuló rendszer keretében történő megvalósítása.

111. Úgy vélem tehát, hogy egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszer igazgatásával megbízott szervezetnek juttatott kizárólagos jog, amilyen az alapeljárásban szerepel, igazolható az EK 86. cikk (2) bekezdésével.

57 – Lásd többek között a fent hivatkozott Bizottság kontra Franciaország ügyen hozott ítélet 95. és 96. pontját és a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 107. pontját.

58 – Lásd analógia útján a fent hivatkozott Albany-ügyben hozott ítélet 108. pontját.

59 – A francia kormány által szolgáltatott adatok szerint a francia pékségek 90%-a tíznél kevesebb munkavállalót foglalkoztat.

112. Ilyen körülmények között azt javaslom, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés második részére a Bíróság akként válaszoljon, hogy összhangban van az EK 81. és EK 82. cikkel, ha a hatóságok valamely, az alapeljárásban szereplőhöz hasonló biztosítóintézetet egy meghatározott tevékenységet ellátó ágazat kiegészítő egészségbiztosítási rendszerének igazgatására irányuló kizárólagos joggal ruháznak fel anélkül, hogy lehetőséget biztosítanának az ágazat vállalkozásainak az említett rendszerben való belépés alóli mentesülésre.

## VI – Végkövetkeztetések

113. A fenti megállapítások fényében a következő választ javaslom a tribunal de grande instance de Périgueux által előzetes döntéshozatalra feltett kérdésre:

„1. Egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való kötelező belépést előíró kikötés, amely anélkül ír elő egyetlen biztosító szervezetbe való belépést, hogy lehetőséget biztosítana az érintett vállalkozásoknak e belépés alóli mentesülésre, nem tartozik az EK 81. cikk (1) bekezdésében foglalt tilalom hatálya alá. Az EK 10. és EK 82. cikkel nem ellentétes a hatóságok határozata, amely egy adott ágazat munkáltatóit és munkavállalóit képviselő szervezetek kérésére kötelezővé tesz egy kollektív tárgyalások keretében megkötött megállapodást, amely az érintett ágazat valamennyi vállalkozását egy kiegészítő egészségbiztosítási rendszerbe való belépésre kötelezi.

2. Összhangban van az EK 81. és EK 82. cikkel, ha a hatóságok valamely, az alapeljárásban szereplőhöz hasonló egy meghatározott tevékenységet ellátó ágazat kiegészítő egészségbiztosítási rendszerének igazgatására irányuló kizárólagos joggal ruháznak fel anélkül, hogy lehetőséget biztosítanának az ágazat vállalkozásainak az említett rendszerben való belépés alóli mentesülésre.”